

اکوتوریسم

با تأکید بر مدل فرکتال

تألیف:

دکتر میترا صابری

دکتر سعیده فخاری

عضو هیأت علمی دانشگاه خوارزمی

۱۴۰۰

سرشناسه : صابری، میترا، ۱۳۴۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : اکوتوریسم با تأکید بر مدل فرکتال / تألیف میترا صابری، سعیده فخاری؛ ویراستار مرضیه قنبری.
 مشخصات نشر : تهران: مهکامه، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : ۲۵۶ ص.
 شابک : 978-622-7239-91-1
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
 موضوع : گردشگری زیست محیطی -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)
 Ecotourism -- Study and teaching (Higher)
 گردشگری زیست محیطی -- راهنمای آموزشی (عالی)
 Ecotourism -- Study and teaching (Higher)
 برخال‌ها -- راهنمای آموزشی (عالی)
 Fractals -- Study and teaching (Higher)
 شناسه افزوده : فخاری، سعیده، ۱۳۵۴ -
 رده‌بندی کنگره : G۱۵۶/۵
 رده‌بندی دیویی : ۳۳۸/۴۷۹۱۰۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۶۳۰۳۵

انتشارات مهکامه

نام کتاب: اکوتوریسم با تأکید بر مدل فرکتال
 تألیف: دکتر میترا صابری - دکتر سعیده فخاری
 ویراستار: مرضیه قنبری
 ناشر: مهکامه

ناظر چاپ: بهزاد ربیعی فراهانی
 طرح جلد: محمود رضا لطیفی
 لیتوگرافی: نقش

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰

تیراژ: ۴۰۰ نسخه

قیمت: ۸۲۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۹-۹۱-۱

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با «قانون حقوق مؤلفان و مصنفان مصوب ۱۳۴۸» برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر مهکامه می‌باشد. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر مهکامه ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

انتشارات مهکامه: ناشر تخصصی گردشگری و هتلداری

نشر و پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لبافی‌نژاد، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم
 تلفن: ۶۶۹۶۱۵۰۹ - ۶۶۴۸۸۲۰۳
 همراه: ۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱
 فکس: ۶۶۹۶۱۵۰۹
 واتساپ: ۰۹۰۳۲۶۷۴۸۴۴

www.mahkameh.com
 en_mahkame@yahoo.com
 telegram.me/mahkamepublisher

اصلاحات و الحاقات احتمالی، در سایت انتشارات مهکامه:
 پست الکترونیکی:
 تلگرام:

فهرست مطالب

۱۹	پیشگفتار
۲۱	فصل اول: کلیات (مفاهیم و تعاریف)
۲۳	مقدمه
۲۴	توریسم (گردشگری)
۲۵	انواع گردشگری
۲۵	گردشگری فرهنگی
۲۷	گردشگری مذهبی
۲۸	گردشگری قومی
۲۹	گردشگری ورزشی
۳۰	گردشگری سلامت
۳۱	گردشگری تندرستی
۳۲	گردشگری درمانی
۳۲	گردشگری پزشکی
۳۲	چرا گردشگری سلامت اهمیت دارد؟
۳۲	فرصتی برای تغذیه‌ی بدن، ذهن و روح
۳۳	فرصتی برای تحرک فیزیکی
۳۳	کسب تجربه‌های منحصر به فرد
۳۳	لذت بردن از خدماتی برای کمک به شما برای استراحت و خواب کامل
۳۳	فرصتی برای انتخاب خدماتی مناسب خود
۳۴	قرار گرفتن برنامه‌های پزشکی در بسته‌های سلامت
۳۵	گردشگری سیاه
۳۷	گردشگری روستایی
۳۸	گردشگری خانه‌ی دوم
۳۹	گردشگری مبتنی بر طبیعت
۴۴	گردشگری رویدادی و مایس توریسم
۴۶	آثار اقتصادی گردشگری
۴۶	اثرات فرهنگی - اجتماعی گردشگری

۴۸	اثرات اکولوژیک گردشگری
۴۹	ژئوتوریسم
۵۰	ژئوتریل
۵۲	بایودایورسیتی
۵۲	ژئودایورسیتی
۵۲	ژئوتوب
۵۳	ژئوکانزرویشن
۵۴	ژئوپارک
۵۶	توسعه‌ی پایدار
۵۹	فصل دوم: بنیان‌های تحلیلی اکوتوریسم
۶۱	مقدمه
۶۱	اکوتوریسم
۶۲	تاریخچه‌ی اکوتوریسم
۶۳	اکوتوریسم مشارکتی
۶۴	اکوتوریست
۶۵	پهنه‌های مناسب اکوتوریسم
۶۵	ویژگی‌های اکوتوریسم
۶۶	ابعاد اکوتوریسم
۶۷	اصول اکوتوریسم
۶۸	اثرات زیست‌محیطی اکوتوریسم (اثرات مثبت و منفی)
۷۰	مهم‌ترین چالش‌ها در اکوتوریسم
۷۰	چالش‌های اجتماعی - فرهنگی
۷۱	چالش‌های اقتصادی
۷۱	چالش‌های زیست‌محیطی
۷۲	تنوع زیستی در اکوتوریسم
۷۳	طبقه‌بندی‌های اکوتوریسم
۷۳	اکوتوریسم سخت و نرم
۷۴	اکوتوریسم فعال و غیرفعال
۷۴	آمایش سرزمین
۷۵	مفهوم ظرفیت برد
۷۵	امکانات و تسهیلات مناسب اکوتوریسم

۷۶.....	مهم‌ترین تسهیلات اکوتوریسم.....
۷۶.....	اقامتگاه‌های اکوتوریسم.....
۷۹.....	حمل‌ونقل مناسب اکوتوریسم.....
۸۰.....	فروشنده‌گان محلی کالا و خدمات مناسب اکوتوریسم.....
۸۲.....	دست‌اندرکاران اکوتوریسم: اکوتوریست‌ها.....
۸۲.....	ارزش‌های بوم‌گردی و اکوتوریسم.....
۸۲.....	اکوتوریسم، دوستی فرهنگ‌ها و جوامع.....
۸۲.....	اکوتوریسم، حفظ منابع و میراث طبیعی.....
۸۳.....	اکوتوریسم، پایداری و حفظ فرهنگ مردم منطقه.....
۸۳.....	اکوتوریسم و توسعه‌ی پایدار.....
۸۳.....	قوانین اخلاقی در اکوتوریسم.....
۸۴.....	قوانین اخلاقی مربوط به تورگردان‌ها و برنامه ریزان سفر.....
۸۵.....	قوانین اخلاقی مربوط به اکوتوریست‌ها.....
۸۶.....	ضرورت توسعه‌ی اکوتوریسم در ایران.....
۸۷.....	ضرورت تدوین خط‌مشی برای اکوتوریسم.....
۸۸.....	انواع اکوتوریسم.....
۸۸.....	اکوتوریسم روستایی.....
۸۹.....	اکوتوریسم کودک.....
۹۰.....	اکوتوریسم زنان.....
۹۲.....	اکوتوریسم پایدار.....
۹۳.....	حامیان اکوتوریسم.....
۹۵.....	فصل سوم: جاذبه‌های اکوتوریسمی ایران.....
۹۷.....	مقدمه.....
۹۸.....	دشت لوت.....
۹۹.....	کویر مرنجاب.....
۱۰۱.....	غار نمکدان.....
۱۰۲.....	دریاچه‌ی هویر و تار.....
۱۰۳.....	دریاچه‌ی مهارلو.....
۱۰۴.....	کوه‌های رنگی ماهنشان.....
۱۰۴.....	دریاچه‌ی ارومیه.....
۱۰۵.....	آبشار مارگون سپیدان فارس.....

۱۰۶.....	تنگ دم اسب.....
۱۰۶.....	دیزان.....
۱۰۷.....	دریاچه‌ی شط تمی.....
۱۰۸.....	باداب سورت.....
۱۰۸.....	چشمه‌ی دیو آسیاب.....

فصل چهارم: مدل‌های موجود در اکوتوریسم..... ۱۱۱

۱۱۳.....	مقدمه.....
۱۱۳.....	تعریف مدل.....
۱۱۴.....	انواع مدل.....
۱۱۴.....	فرآیند مدل‌سازی.....
۱۱۵.....	نقش مدل در مطالعات اکوتوریسمی.....
۱۱۵.....	اشاره‌ای مختصر به مدل‌ها در اکوتوریسم.....
۱۱۶.....	مدل اکولوژیکی مخدوم در اکوتوریسم.....
۱۱۸.....	مدل فرآیند سلسله‌مراتبی فازی.....
۱۲۱.....	مدل زوروس.....
۱۲۲.....	مدل ویکور.....
۱۲۲.....	مراحل روش ویکور.....
۱۲۳.....	تشکیل ماتریس تصمیم.....
۱۲۳.....	بی‌مقیاس کردن ماتریس تصمیم.....
۱۲۳.....	تعیین بردار وزن معیارها.....
۱۲۴.....	تعیین بهترین و بدترین مقدار از میان مقادیر موجود برای هر معیار.....
۱۲۴.....	محاسبه‌ی مقدار مطلوبیت (S) و مقدار نارضایتی (R).....
۱۲۵.....	محاسبه‌ی شاخص ویکور (مقدار Q).....
۱۲۵.....	مرتب کردن گزینه‌ها براساس مقادیر Q, R, S.....
۱۲۶.....	مدل سوات.....
۱۲۷.....	مدل تاپسیس.....
۱۲۷.....	مراحل تاپسیس.....

فصل پنجم: مدل فرکتال در اکوتوریسم..... ۱۲۹

۱۳۱.....	مقدمه.....
۱۳۴.....	معرفی فرکتال و تعیین بعد فرکتال.....

پیشگفتار

از اواسط قرن بیستم، شکلی از گردشگری در جهان غرب پدیدار شد که طرفداران آن، سفرهای هدفمند و موضوعی را برگزیدند. این نوع سفر که با دستاوردهای شناختی همراه بود، در مقایسه با انواع سفر، جذابیتی متفاوت داشت. با توسعه‌ی گردشگری و افزایش علاقه‌مندان به سفر، آرام‌آرام شاخه‌های گردشگری برپایه‌ی طبیعت یا طبیعت‌گردی تنوع و توسعه یافت. اکوتوریسم به‌عنوان شاخه‌ای از طبیعت‌گردی قصد دارد به‌شیوه‌ای خردمندانه و با کمترین تأثیر منفی در طبیعت و فرهنگ، مواعبی را برای آن به ارمغان آورد. اکوتوریسم پایدارترین نوع طبیعت‌گردی و سازگارترین نوع توریسم با محیط است و ایران به‌دلیل دارا بودن توانایی‌ها و جاذبه‌های چشمگیر، از نظر تنوع اقلیم و پوشش گیاهی، یکی از کشورهای مهم دنیا محسوب می‌شود.

توجه به اصول و قوانین اکوتوریسم و همچنین ایجاد علاقه‌مندی به طبیعت و حفظ محیط پیرامونی، باعث تداوم و بقای گنجینه‌ها و میراث طبیعی و انسانی خواهد شد و توسعه‌ی پایدار را در پی خواهد داشت. زندگی با تفکر اکوتوریسم، فرد را به بررسی خود علاقه‌مندتر می‌سازد. خوشبختانه اخیراً علاقه‌ی خاصی به سفرهای خاص و هدفمند در کشورمان ایجاد شده که می‌تواند راه را برای حرکت به‌سوی معنای واقعی بوم‌گردی و اکوتوریسم هموار کند. سفرهایی خاص مانند تور پرندنگری در تالاب میانکاله، بازدید از جنگل راش که از بقایای جنگل‌های باستانی هیرکانی است و بسیاری موارد دیگر همچون بازدید از دره‌ی راگه که یکی از سه ژئوپارک ثبت‌شده در ایران است.

رفتارهای بشر اغلب با اصول پایداری در تناقض‌اند. ادامه‌ی این رفتارها آثار ناخواسته‌ی فراوانی را بر اکوسیستم‌ها وارد می‌کند و زندگی نسل‌های فردا را به مخاطره می‌اندازد. رهبران و مدیران جهان باید با اکتساب آگاهی از واقعیت‌های تلخ محیط زیستی و بسط و تعمیق آن آگاهی‌ها در بطن جوامع، به مدیریت صحیح منابع بپردازند و عطش پایان‌ناپذیر مصرف و تاراج منابع محدود طبیعت را متوقف کنند. در این زمینه لازم است سیاست‌های راهبردی چندمنظوره‌ای اتخاذ شود تا با اجرای آن‌ها، از انهدام طبیعت جلوگیری شود و از طریق

نیروهای کمکی و تزریق نیروی محرکه‌ی موردنیاز، طبیعت احیا و بازسازی شود. تهیه و تنظیم این کتاب، تلاشی برای ایجاد این آگاهی است.

در کتاب حاضر، موضوع ارتباط اکوتوریسم و مدل فرکتال بررسی شده است. این کتاب، با هدف آشنایی مخاطب با طبیعت ایران و مناطق اکوتوریسم کشور تدوین شده و نگارندگان، صنعت اکوتوریسم و تعاریف و مفاهیم مرتبط با آن، معرفی مدل‌ها و نیز برخی از قابلیت‌ها و جاذبه‌های طبیعی ایران را ارائه کرده‌اند. امید است این کتاب مورد استفاده‌ی دانشجویان رشته‌های اکوتوریسم، جغرافیا، گردشگری، ژئومورفوتوریسم، محیط زیست و راهنمایان ژئوتوریسم قرار گیرد.

این کتاب، مشتمل بر ۷ فصل است: فصل اول، به بررسی و تعریف کلی از مبانی و اصول گردشگری، اکوتوریسم، ژئوتوریسم و تعاریف مرتبط اختصاصی یافته است. فصل دوم بنیان‌های تحلیلی اکوتوریسم را توضیح و بسط داده است. فصل سوم به معرفی جاذبه‌های اکوتوریسمی ایران پرداخته است. فصل چهارم به بررسی و معرفی مدل‌های موجود در ارزیابی و بهینه‌بندی اکوتوریسم، و فصل پنجم، به معرفی مدل فرکتال و استفاده از این مدل در بحث اکوتوریسم پرداخته است. در فصل ششم، به کاربرد فرکتال در علوم زمین، از جمله در جغرافیا، زمین‌شناسی و اکوتوریسم، در نهایت در فصل هفتم، به ارتباط بین فرکتال و اکوتوریسم پرداخته شده است و یک نمونه از پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه، برای آشنایی و فهم بیشتر دانشجویان، آورده شده است. انتقادات، راهنمایی‌ها و پیشنهادهای اصلاحی را مفتنم می‌شماریم. شایان ذکر است که سعی خواهد شد در چاپ‌های آینده‌ی کتاب، برای بالا بردن کیفیت، از این پیشنهادات استفاده شود.

با احترام

نگارندگان

مهر ۱۴۰۰